

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

**“РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ИҚТИСОДИЁТ ВА
ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА БОШҚАРИШ:
НАЗАРИЯ ВА АМАЛИЁТ”**

**“ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИКОЙ И
ПРОИЗВОДСТВОМ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА”**

**"ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF THE ECONOMY AND
PRODUCTION IN THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY:
THEORY AND PRACTICE"**

мавзусида халқаро илмий-амалий конференция

15 АПРЕЛ 2021 ЙИЛ

ТОШКЕНТ
“IQTISOD-MOLIYA”
2021

УЎК: 338.2
КБК: 65.05

“Рақамли иқтисодиёт шароитида иқтисодиёт ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқариш: назария ва амалиёт” мавзусида халқаро микёсдаги онлайн илмий-амалий конференция материаллари тўплами –Т.: ТМИ., 2021. – 864 б.

и.ф.д., проф. Т.З.Тешабасевнинг умумий раҳбарлиги остида

Таҳрир хайъати аъзолари: и.ф.д., проф.А. Туйчиев, и.ф.д., проф. С.Мехмонов, проф.Э.Набиев, проф.Ф.Назарова, доц.Ш.Аллаяров, доц.У.Якубов, доц.Х.Асатуллаев, доц.Т.Эрматов, доц.Г.Ҳамдамова, доц.Д.Жалолова, PhD Ш.Ходжаева, Н.Рахматуллаева, Ф.Базарова, Б.Сулаймонов, Х.Шодмонов, С.Маъмуров, С.Собиржонов, А.Каримов, Ш.Ачилова, Ш.Расулов, Н.Ўтмамова.

Такризчилар: и.ф.д., проф. Ҳ.П.Абулқосимов

и.ф.д., проф. Т.Т.Жўраев

Ушбу тўпламда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 мартдаги 78-Ф-сонли Фармойиши билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикасида 2021йилда халқаро ва республика микёсида ўтказиладиган илмий ва илмий-техник тадбирлар режаси”га мувофиқ, Тошкент молия институти “Менежмент ва маркетинг” кафедраси томонидан Полоцк давлат университети, Малайзиянинг Binaru университети ҳамда European Institute of Applied Science and Management институтлари билан ҳамкорликда 2021 йил 15 апрель куни “Рақамли иқтисодиёт шароитида иқтисодиёт ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқариш: назария ва амалиёт” мавзусида ўтказилган халқаро микёсдаги онлайн илмий-амалий конференция материаллари ва тезислари ўрин олган.

Мазкур илмий маъруза тезислари тўпламида мамлакатимиз ҳамда хорижий йирик иқтисодчи олимлар, тажрибали амалиётчилар, олий ўқув юрталарининг профессор-ўқитувчилари, илмий тадқиқот институтлари ва марказларининг етакчи илмий ходимлари, докторант ва мустақил изланувчиларнинг илмий тадқиқот иши натижалари мужассамлашган.

Ушбу нашрда келтирилган барча маълумотлар ва фикр-мулоҳазалар муаллифларга тегишли бўлиб, таҳрир хайъати аъзоларининг фикрига мос келмаслиги мумкин. Нашрда келтирилган рақамлар, статистик маълумотлар, фикр-мулоҳазалар учун муаллифлар масъул ҳисобланади.

УЎК: 338.2
КБК: 65.05

ISBN 978-9943-13-987-0

© Тошкент молия институти, 2021
© “IQTISOD-MOLIYA”, 2021

МИКРОМОЛИЯЛАШ-ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ТОМОНИДАН КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ ИШОНЧЛИ УСУЛИ

Бехзод Абдурахманов- ТМИ, мустақил изланувчиси

Сўнгги йилларда мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини молиялаштиришни ошириш, оилавий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш, ёшларнинг бизнес ғояларини амалга оширишга ҳар томонлама қўмаклашиш борасида қатор чоралар кўрилмоқда. Худудларда оилаларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб қилишга, уларнинг барқарор ва қўшимча даромад манбаига эга бўлишига, миллий ҳунармандчилик янада ривожланишига, хотин-қизларнинг тадбиркорлик ташаббуслари амалга оширилишига, ёш тадбиркорларнинг истиқболли ғоялари ва лойиҳалари рўёбга чиқишига ҳамда шу асосда аҳолининг бандлиги таъминланишига замин яратилмоқда.

Кичик бизнес субъектларини молиялаштиришнинг энг кенг тарқалган шакли бу микромолиялаш ҳисобланади. Амалдаги қонунчиликка биноан микромолиялаш микромолиявий хизматлар кўрсатувчи ташкилотларнинг қонун ҳужжатларида белгиланган миқдордан ошмайдиган суммада микрокредит, микроқарз, микролизинг бериш, шунингдек микромолиявий хизматлар кўрсатиш тўғрисидаги шартномага мувофиқ бошқа хизматлар кўрсатиш борасидаги фаолиятidir.

Микрокредит қарз олувчига тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун 300 миллион сўмдан ошмайдиган суммада тўловлилик, муддатлилик ва қайтариш шартлари асосида бериладиган пул маблағларидир. Микрокредит қарз олувчига пул маблағларини шартномага мувофиқ муайян мақсадлар учун ишлатиш шартлари асосида (мақсадли микрокредит) берилиши мумкин. Микроқарз банклар ва микрокредит ташкилотлари томонидан жисмоний шахс бўлган қарз олувчига 50 миллион сўмдан ошмайдиган суммада тўловлилик, муддатлилик ва қайтариш шартлари асосида бериладиган пул маблағларидир.

Микролизинг микромолиявий хизматлар кўрсатувчи ташкилот томонидан лизинг олувчининг топшириғига биноан учинчи тарафдан мол-мулк олиш ҳамда уни эгалик қилиш ва фойдаланиш учун лизинг олувчига шартномада белгиланган шартлар асосида ҳақ эвазига бериш назарда тутиладиган хизматдир. Микролизинг тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун лизинг тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ 600 миллион сўмдан ошмайдиган суммада берилади.

Банклар, микрокредит ташкилотлари, ломбардлар ва бошқа кредит ташкилотлари микромолиявий хизматлар кўрсатувчи ташкилотлар ҳисобланади. Шубҳасиз, тадбиркорлик субъектларини микромолиялаштиришда банкларнинг ўрни бекиёсдир.

Кичик бизнес субъектларини қўллаб-қувватлашда тижорат банклари турли хил банк хизматларини таклиф этмоқда. Хусусан, АИТБ Ипак йўли банки ҳам ўзига хос бир қатор молиявий хизматларни таклиф этмоқда. Шундай хизматлардан бири «EXPRESS MICRO» модулли кредит хизмати.

«EXPRESS MICRO» модулли кредит - бу ягона шартлар асосида қарз бериш тўғрисида қарор қабул қилишнинг бир даражали тизими бўлиб, бу кредитларни кўриб чиқиш ва беришни тезлаштиради.

Бунда талабнома берувчининг илтимосига биноан қуйидаги шаклда тақдим этилади:

- нақд шаклда (фақат юридик шахс ташкил этмасдан якка тартибдаги тадбиркорлар учун)

- етказиб берувчининг ҳисоб рақамига ўтказиш орқали нақдсиз шаклда Гаров сифатида қуйидагилардан бири ёки бир нечтаси қабул қилинади:
- кредитни қайтармаслик хавфини суғурталаш
- муомалада бўлган товарлар
- учинчи шахснинг кафилиги

Кредит бўйича мутахассиснинг савдо нуқтасига ташрифи балансдаги товарларнинг мавжудлигини тасдиқлаш учун амалга оширилади.

Кредит мутахассиснинг савдо нуқтасига ташрифи товарлар мавжудлигини тасдиқлаш учун амалга оширилади. Кредитнинг муддати 1 ийлгача бўлиб, максимал суммаси 50 млн сўмни ташкил этади.

Мазкур кредитни олиш 3 босқичдан иборат:

1. Ҳужжатларни йиғиш. Бунда кредит олиш учун сўнгги 6 ойдаги савдо тушуми, "Ипак Йўли" АИТБда асосий ҳисобрақам бўлиши ва гаров-суғурта полисини ёки муомаладаги товарларни тақдим этиш керак.

2. Ариза бериш. Кредит бериш бўйича банк қарори атиги 1 кун ичида кўриб чиқилади ва ҳал этилади.

3. Кредитдан фойдаланиш. Белгиланган муддатда мақсадли фойдаланиш.

Бундан ташқари "Biznesga ko'mak" хизмати ҳам мавжуд бўлиб, атиги тўртта ҳужжат орқали 48 ойгача, 3 млрд сўмгача кредитлар олиш имконини беради. Мазкур кредитнинг мақсади айланма ва асосий маблағларни ошириш учун тақдим этилади.

Бундан ташқари АИТБ Ипак йўли кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига ўзларининг ишлаб чиқаришини кенгайтириш, молиявий барқарорлигини ошириш, асосий воситаларни янгилаш бўйича чет эл валютасидаги кредитларни ҳам тақдим этади. Бунинг асосий сабаб кичик бизнес субъектларининг экспорт-импорт операциялари охириги йилларда жадал ривожланиб бораётганлигидир. 2018 йилда мамлакат экспортидаги улуши 27,2 фоизни ташкил этган бўлса, 2019 йилда 27 фоизни ташкил этди. Импортдаги улуши эса 2018 йилда 56,2 фоиздан 2019 йилда 61,6 фоизга кадар ўсди.¹

¹ www.stat.uz маълумотлари асосида тайёрланди